

Dosarul nr. 2ra-24/23

2-21133385-01-2ra-05012023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (G. Stratulat)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (M. Guzun, A. Braga, V. Sîrbu)

D E C I Z I E

20 septembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Viorica Puica

Boris Talpă

Ion Malanciuc

Aliona Donos

Ghenadie Eremciuc

examinând recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Simion împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 26 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

a c o n s t a t a t :

La 07 septembrie 2021, Tatiana Simion a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii, reclamanta a relatat că, la 07 septembrie 2012 a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Vasile Gancin și Galinei Popovici cu privire la stabilirea modului de folosință a terenului, invocând încălcarea dreptului de folosință a terenului, nr. cadastral XXXXXX, suprafața de 0,602 ha, situat în mun. XXXXXX, str. XXXXXX, aferent casei de locuit, nr. cadastral XXXXXX și a construcției accesorii, nr. cadastral XXXXXX.

Susține că cererea de chemare în judecată a fost primită în procedură și se află în examinare, în prima instanță, timp de nouă ani, fiind tergiversată de instanța de judecată și de pârâți. Pe parcurs, instanța de judecată a dispus efectuarea a două expertize judiciare de către Centrul Național de Expertiză Judiciară, care s-au soldat cu aceleași concluzii.

Prin tergiversarea examinării cauzei i-a fost cauzat un prejudiciu moral, manifestat prin suferințe psihologice. Pe parcursul a 9 ani, a fost implicată și în alte litigii inițiate de Vasile Gancin și Galina Popovici, care ar fi fost evitate în cazul în care procesul civil ar fi fost examinat cu celeritate.

De altfel, reclamanta a susținut că suferințele cauzate de admiterea tergiversării examinării cauzei civile urmează a-i fi recuperate, prin încasarea, a câte 100 000 lei, anual, în total, pentru 9 ani – 900 000 lei.

Tatiana Simion a solicitat constatarea încălcării dreptului său la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile nr. 41-2-7221-07092012, intentate împotriva

Galinei Popovici și a lui Vasile Gancin privind stabilirea modului de folosință a lotului de teren și încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a sumei de 900 000 lei, cu titlu de despăgubiri morale.

Prin hotărârea din 11 aprilie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Simion.

S-a constatat încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a Tatiane Simion, în cadrul cauzei civile, la cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Simion împotriva Galinei Popovici și a lui Vasile Gancin privind stabilirea modului de folosință a terenului.

S-a încasat de la stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Tatiane Simion, prejudiciul moral, în sumă de 40 000 lei.

În partea pretenției Tatiane Simion privind încasarea prejudiciului moral, ce excedă suma de 40 000 lei, acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată (f.d. 120, 128-135, Vol.I).

La 13 aprilie 2022, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 11 aprilie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea acestuia cu casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri privind respingerea ca neîntemeiată a cererii de chemare în judecată depusă de Tatiana Simion (f.d.126, Vol.I).

La 11 iulie 2022 și la 12 august 2022 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de apel motivată împotriva hotărârii din 11 aprilie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, în care a reiterat obiecțiile inițiale și a solicitat admiterea acestora (f.d.145-151, 153-159, Vol.I).

La 18 aprilie 2022, Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, a depus apel nemotivat împotriva hotărârii din 11 aprilie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea acestuia cu casarea parțială a hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri privind încasarea sumei de 900 000 lei cu titlu de despăgubiri morale (f.d.123-125).

La 18 august 2022, Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, a depus apel motivat împotriva hotărârii din 11 aprilie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, în care a reiterat obiecțiile inițiale și a solicitat admiterea acestora (f.d.162-166, Vol.I).

Prin decizia din 26 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Tatiana Simion și s-a menținut hotărârea din 11 aprilie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (f.d.178-189, Vol.I).

Curtea de Apel Chișinău și-a întemeiat decizia pe dispozițiile art. 1, alin. (1) și (2), art. 2, art. 3 alin. (1) și (2), art. 4 alin. (1) - (3) ale Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, precum și prevederile art. 192 alin. (1) din Codul de procedură civilă, apreciind ca fiind întemeiate concluziile primei instanțe privind admiterea parțială a pretențiilor Tatiane Simion privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral. Or, cauza civilă nr. 2-25/17 s-a aflat pe rolul instanței de judecată mai mult de nouă ani, iar pârâtul, contrar sarcinii pozitive de probațiune, nu a demonstrat că motivele ce au dus la examinarea atât de îndelungată a cauzei îi sunt imputabile exclusiv reclamantei.

Subsecvent, instanța de apel a precizat că, de fapt, cauza nominalizată s-a examinat de la 16 aprilie 2014 - 08 aprilie 2015 și 19 martie 2019 – 24 noiembrie 2021, adică 3 ani opt luni în instanța de fond, deși se afla pe rolul instanței din anul 2012, termen în care se include perioada efectuării expertizelor judiciare și intervalul de timp când examinarea cauzei civile a fost suspendată de drept în temeiul Dispoziției nr.1 din 18 martie 2020 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, și anume, perioada 18 martie 2020 – 10 august 2020, fiind astfel încălcat termenul rezonabil de examinare a cauzei.

În continuare, referitor la solicitarea Tatiane Simion privind încasarea prejudiciului moral, instanța de apel, prin prisma art. 5 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, a constatat că în speță există temei legal pentru acordarea Tatiane Simion din contul statului a compensației prejudiciului moral, în suma de 40 000 lei, care este echitabilă, reală și corespunde suferințelor cauzate prin tergiversarea examinării cauzei civile în care ultima are calitatea de reclamantă. Or, încasarea unei sume mai mari ar fi disproporționată în raport cu încălcarea admisă și cu faptul că însăși constatarea dreptului încălcat reprezintă, potrivit jurisprudenței CtEDO (cauza Amihalachioaie c. Moldovei) o satisfacție echitabilă a suferințelor morale, însă insuficientă în condițiile speței pentru a acoperi integral întinderea acestora.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere că hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, iar argumentele invocate de către apelanți sunt nefondate și combătute integral prin constatările expuse supra, Curtea de Apel Chișinău a respins apelurile declarate de către Tatiana Simion și Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a menținut hotărârea instanței de fond.

La 02 decembrie 2022, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 26 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii depuse de Tatiana Simion (f.d. 192-198).

În susținerea cererii de recurs, recurentul a indicat motivele de fapt și de drept invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, suplimentar menționând dezacordul cu decizia din 26 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea primei instanțe, invocând aplicarea eronată a normelor de drept material și procesual.

La 10 ianuarie 2023, Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 26 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acesteia, casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a cererii de chemare în judecată (f.d.205-210).

În motivarea recursului, Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, a reiterat motivele de fapt și de drept indicate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, suplimentar invocând dezacordul cu decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe pe care le consideră parțial neîntemeiate, ce contravin principiului echității, subestimează valoarea prejudiciului moral cauzat și deviază în mod considerabil de la practica Curții Europene a Drepturilor Omului în cauze similare ce țin de încălcarea art.6 alin.(1) CEDO.

De altfel, recurenta a susținut că, deși instanțele ierarhic inferioare încearcă să diminueze despăgubirile suferințelor psihologice și în acest sens să motiveze reducerea valorii prejudiciului moral de la 900 000 lei la 40 000 lei, invocând că în perioada 08 aprilie 2015 - 19 martie 2019, dosarul civil nr.2-391/14 s-a aflat la Centrul Național de Expertiză Judiciară pe lângă Ministerul Justiției pentru efectuarea expertizei, totuși vinovată de nerespectarea celerității procedurilor judiciare este instanța de fond. Or, în aproape 4 ani cât cauza s-a aflat la expertiză, magistratul nu a efectuat nicio solicitare scrisă/demers pentru a cere urgentarea expertizării obiectului în litigiu sau informarea cu privire la stadiul efectuării expertizării. Susține că, suspendarea examinării unei cauze civile pe durata efectuării unei expertize, nu constituie un impediment pentru judecător de a manifesta un rol activ și diriguitor pentru a pune capăt încălcării termenului rezonabil. Apreciază că, magistratul a neglijat prevederile art. 192 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Subsecvent, recurenta a menționat că instanțele ierarhic inferioare în actele judecătorești de dispoziție emise, neîntemeiat au exclus perioada de 08 aprilie 2015 - 19 martie 2019 din lista anilor pentru care s-a solicitat despăgubirea morală, considerând că această perioadă excesivă de expertizare a bunului litigios nu se pune în culpa acesteia, fapt ce denotă interpretarea eronată a dispozițiilor art.2 alin. (6) și art. 5 alin. (1) ale Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și acordarea despăgubirii morale doar pentru jumătate din termenul în care a fost admisă tergiversarea examinării cauzei civile.

În final, concluzionând, Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, a notat că instanțele ierarhic inferioare pe de o parte în mod nefondat au scos din culpa Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, perioada examinării cauzei civile din 08 aprilie 2015 până la 19 martie 2019, iar pe de o altă parte a privat-o de dreptul de a beneficia de o compensare de cel puțin în mărime dublă raportat la cel de 40 000 de lei.

La 05 ianuarie 2023, în adresa Tatiane Simion și a reprezentantului acesteia, avocatului Veaceslav Ropot, a fost expediată copia recursului depus de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, iar la 12 ianuarie 2023 în adresa Ministerului Justiției al Republicii Moldova a fost expediată copia cererii de recurs depusă de Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, cu înștiințarea despre dreptul depunerii referinței.

Până la data stabilită pentru examinarea recursurilor, participanții la proces nu au depus referințe în care să-și expună opina asupra argumentelor invocate de recurenți.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele cauzei atestă că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 26 octombrie 2022 și expediată participanților la proces, la 29 noiembrie 2022, prin intermediul oficiului poștal, însă la dosar lipsesc date, care ar confirma recepționarea acesteia (f.d.190).

În aceste circumstanțe, recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, la 02 decembrie 2022, și respectiv, la 12 ianuarie 2023, se consideră în termen.

Prin încheierea din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Molodva și Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, împotriva deciziei din 26 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin prisma art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, au fost considerate admisibile și transmise spre examinare într-un complet din 5 judecători.

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432, fără a administra noi dovezi.

În speță, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recursuri, deoarece criticele recurenților au fost expuse cu suficientă claritate.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în cererile de recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a admite parțial cererea de recurs depusă de Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, cu modificarea deciziei din 26 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 11 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea cuantumului despăgubirilor morale cauzat din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. e) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept: să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant.

Din materialele cauzei se atestă că, la 07 septembrie 2012, Tatiana Simion a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Vasile Gancin și Galinei Popovici cu privire la stabilirea modului de folosință a terenului (f.d.11-12, Vol.I).

Prin încheierea din 07 septembrie 2012 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, s-a primit în procedură cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Simion, ședința de judecată fiind stabilită pentru 28 septembrie 2012, ora 14:30 (f.d.13, Vol.I).

Prin încheierea din 28 septembrie 2012 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, s-a dispus efectuarea expertizei de către Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova privind stabilirea variantelor de utilizare a lotului de teren în litigiu, reieșind din cotele deținute asupra construcțiilor de către proprietari (f.d.14-15, Vol.I).

La 12 noiembrie 2013, expertul din cadrul Centrului Național de Expertize Judiciare a fost întocmit raportul de expertiză nr. 2096 din 12 noiembrie 2013 (f.d.16-24, Vol.I).

Prin încheierea din 27 ianuarie 2014 a Președintelui Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, cauză civilă a fost redistribuită aleatoriu, prin intermediul Programului Integral de gestionare a Dosarelor, spre examinare altui judecător în legătură cu alegerea judecătorului V.Micu în funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii (f.d.25, Vol.I).

Prin încheierea din 30 ianuarie 2014 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, judecător Elena Cobzac, s-a primit în procedură cauza civilă, ședința de judecată fiind stabilită pentru 24 martie 2014, ora 11:30 (f.d.26, Vol.I).

Prin încheierea din 16 aprilie 2014 a Președintelui Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, cauza nominalizată a fost redistribuită aleatoriu, prin intermediul Programului Integral de gestionare a Dosarelor, spre examinare altui judecător în legătură cu numirea judecătorului E.Cobzac în funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție (f.d.27, Vol.I).

La 16 aprilie 2014, cauza civilă a redistribuită judecătorului Violeta Gîrleanu.

Conform informației publicate pe portalul național al instanțelor de judecată, la 28 decembrie 2021, prin hotărârea din 24 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Simion împotriva lui Roman Popovici, Artur Popovici, Vasile Gancin și Galinei Popovici, intervenienți accesorii Simion Gheorghe și Consiliul mun. Chișinău, cu privire la stabilirea modului de folosință a terenului, cu încasarea de la Tatiana Simion în beneficiul Galinei Popovici, lui Artur Popovici, Roman Popovici a cheltuielile pentru asistența juridică, în mărime de 2 000 lei, respectiv, 1 000 și 3 000 lei.

Astfel, cauza civilă fiind examinată în instanța de fond în perioada de la 07 septembrie 2012 - 24 decembrie 2021, mai mult de 9 ani.

Potrivit raportului Judecătoriei Chișinău, sediul Central, întocmit la interpelarea Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr.09/8542 din 02 noiembrie 2021, instanța de recurs reține că, de la 27 mai 2014 până la data de 21 octombrie 2021, în cauza civilă au avut loc 34 ședințe de judecată.

În perioada 28 septembrie 2012 – 12 noiembrie 2013, respectiv, 08 aprilie 2015 - 19 martie 2019, dosarul civil s-a aflat la Centrul Național de Expertiză Judiciară pe lângă Ministerul Justiției pentru efectuarea expertizei, procesul civil fiind suspendat.

Instanța de recurs, în contextul criteriilor de determinare a termenului rezonabil, reține că cauza civilă nu a fost dificilă din punct de vedere factologic sau juridic. Totuși urmează de menționat că, pe parcursul derulării procesului, au intervenit noi participanți, o perioadă dosarul a fost transmis la Curtea de Apel Chișinău pentru a verifica legalitatea încheierii instanței de fond, unii din participanți și judecătorul au lipsit de la ședințe din motiv de boală, a fost depusă cerere reconvențională și nu s-a dat curs, acordând un termen pârâtului să înlăture neajunsurile.

Instanța de recurs statuează că amânarea ședințelor de judecată de către reclamant este relevantă. Reieșind din raportul Judecătoriei Chișinău, sediul Central, nr.09/8542 din 02 noiembrie 2021, instanța de recurs atestă și rolul reclamantei Tatiana Simion și a reprezentantului acesteia, de a tergiversa procesul, care au omis să indice în cererea de chemare în judecată cercul de persoane, ca subiecți a raportului material litigios, concretizând pretențiile ulterior, fiind atrași în proces, ce

a dus la prelungirea termenului de examinare a cauzei civile. La fel, din același raport, se constată că, nu s-au prezentat la ședințele de judecată stabilite pentru 28 iulie 2014, 17 decembrie 2014, 13 iulie 2020, din diverse motive, fapt ce a generat amânarea ședințelor respective pentru date ulterioare.

Totuși, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că reclamantul nu a contribuit în măsură semnificativă la tergiversarea procedurilor.

Totodată, se reține că instanța de judecată trebuie să asigure respectarea principiilor dreptului procedural civil, acordând participanților în acest sens posibilitatea să se folosească de drepturile lor procedurale, ceea ce presupune timp.

Instanța de recurs reiterează că, în perioada examinării cauzei civile, de la 28 septembrie 2012 până la 12 noiembrie 2013 și, respectiv, de la 08 aprilie 2015 până la 19 martie 2019, procesul civil a fost suspendat în legătură cu efectuarea expertizelor la Centrul Național de Expertiză Judiciară pe lângă Ministerul Justiției privind stabilirea modului de folosință a terenului litigant.

Totodată, Completul de judecată constată că, prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 55 din 17 martie 2020, a fost declarată stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova, pe perioada 17 martie – 15 mai 2020, perioadă în care instanțele de judecată nu au activat. Ulterior, în perioada pandemică, prin dispozițiile Președintelui instanței judecătorești, având în vedere numărul cauzelor de îmbolnăvire, s-a trecut la un regim special de activitate, împrejurare care a dus la amânarea ședințelor judiciare.

De altfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție respinge ca nefondate argumentele Ministerului Justiției al Republicii Moldova că instanța de judecată a respectat cu strictețe dreptul părților litigioase la examinare în termen rezonabil a cauzei, dând dovadă de diligență, iar termenul de examinare a cauzei s-a datorat în mare parte comportamentului părților, complexității cauzei și faptului că dosarul a fost efectiv suspendat în perioada dispunerii celor două expertize. Astfel, termenul de examinare a cauzei nu poate fi considerat unul excesiv, în condițiile în care a fost justificată existența unor circumstanțe întemeiate, urmând a fi acordată prioritate îndeplinirii actului justiției, în vederea necompromiterii eficacității și relevanței.

Or, la caz, nu sunt clare circumstanțele ce au determinat instanța de fond să dispună efectuarea unei noi expertize, în contextul în care dosarul s-a aflat la expert aproximativ 4 ani, fiind întocmită aceiași concluzie.

În continuare, în combaterea argumentelor enunțate ale Ministerului Justiției al Republicii Moldova, instanța de recurs statuează că tergiversarea examinării cauzei civile nr. 2-25/17 (nr. 41-2-7221-07092012), s-a datorat în mare parte comportamentului părților, care au făcut abuz de drepturile lor procedurale, iar instanța de judecată nu a intervenit pentru a le curma, eșuând în exercitarea rolului său diriguitor.

Instanța de recurs notează că, reieșind din obiectul dedus judecării, raportul de expertiză era un mijloc de probațiune decisiv în soluționarea cauzei respective, însă faptul că durata efectuării ultimei expertize a fost una excesivă, nu poate fi pusă în seama reclamantei, dar pe conduita autorităților responsabile de efectuarea expertizelor. Reieșind din prevederile art.1 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, statul are obligația pozitivă de a întreprinde toate măsurile pentru ca autoritățile responsabile de efectuarea expertizelor să întocmească rapoartele de expertiză în termene rezonabile.

De altfel, Completul de judecată respinge ca nefondat argumentul Tatiane Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot, că timp de 4 ani, instanța de judecată nu a intervenit pentru a urgenta întocmirea raportului de expertiză repetată. Potrivit raportului Judecătorei Chișinău, sediul Central, instanța de fond, la 31 octombrie 2016, ulterior, la 24 martie 2017 și la 14 decembrie 2018, a solicitat Centrului Național de Expertize Judiciare informarea instanței judecătorești cu privire la executarea încheierii din 08 aprilie 2015 privind efectuarea expertizei. Potrivit răspunsurilor Centrului Național de Expertize Judiciare din 07 noiembrie 2016 și 03 mai 2017 s-a explicat, că din cauza numărului mare de solicitări, efectuarea expertizei durează, fiind planificată pentru semestrul II anul 2017, ulterior, pentru trimestrul II anul 2018.

Subsecvent, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, apreciază critic argumentele Ministerului Justiției al Republicii Moldova, precum că Tatiana Simion în mod direct și tacit a aprobat și acceptat toate acțiunile întreprinse de către autoritatea judecătorească și nu a depus cerere de urgentare a examinării procesului, ca ulterior, să înainteze conform Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 acțiune civilă, urmărind un interes exclusiv pecuniar, deoarece respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei se asigură de către instanță.

Examinând cauza civilă, prima instanță și instanța de apel au constatat încălcarea dreptului Tatiane Simion la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile nr. 41-2-7221-07092012, intentate împotriva lui Vasile Gancin și Galinei Popovici cu privire la stabilirea modului de folosință a lotului de teren și au dispus încasarea prejudiciului moral, în mărime de 40 000 lei, sumă, care în opinia instanțelor ierarhic inferioare, constituie o satisfacție echitabilă suficientă prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază că instanțele judecătorești corect au stabilit și apreciat circumstanțele ce fac obiectul probațiunii în cauza respectivă, constatând încălcarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil, însă suma acordată, cu titlu de despăgubiri morale, este insuficientă.

Conform art. 1 alin. (1) și (2) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Potrivit art.2 alin. (1)-(7) al Legii enunțate, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată.

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat.

Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

În corespundere cu art.4 alin. (1)-(3) din Legea menționată, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

În conformitate cu art.192 alin. (1) din Codul de procedură civilă, cauzele civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sunt: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat. Respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei se asigură de către instanță.

În acest context, potrivit art.6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale statuează că orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării dreptului și a obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Conform art. 5 alin. (1) și (2) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Reținând împrejurările de fapt și de drept elucidate supra, având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale, starea de stres și frustrare cauzate Tatiane Simion, instanța de recurs va majora cuantumul prejudiciului moral stabilit de prima instanță și instanța de apel în beneficiul acesteia de la 40 000 lei până la 60 000 lei, sumă ce ar compensa suferințele avute și ar constitui o satisfacție echitabilă Tatiane Simion, fiind și una corelativă cu practica judiciară pe cazuri analogice.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază cuantumul despăgubirilor morale pretins de către Tatiana Simion, în sumă de 900 000 lei, ca unul vădit disproporțional și excesiv în raport cu circumstanțele stabilite la caz.

În context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că cuantumul trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel, încât acesta să aibă efect

compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

Astfel, din considerentele enunțate, instanța de recurs apreciază ca fiind întemeiat argumentul Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot că suma acordată de instanțele ierarhice inferioare cu titlu de despăgubire în mărime de 40 000 lei vine în contradicție cu practica judiciară CțEDO, însă respinge ca nefondat argumentul invocat în cererea de recurs, că în cazuri similare Curtea Europeană a Drepturilor Omului acordă părților despăgubiri net superioare decât cele acordate de instanțele naționale. Or, cuantumul despăgubirilor se stabilește în raport cu criteriile de apreciere instituite la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente și al părților, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea instanței, precum și exercitarea căilor de atac.

Din considerentele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, de a admite parțial recursul declarat de Tatiana Simion, cu modificarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, în partea cuantumului prejudiciului moral cauzat ca urmare a încălcării dreptului Tatiane Simion la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) și e) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se admite parțial recursul declarat de Tatiana Simion, reprezentată de avocatul Veaceslav Ropot.

Se modifică decizia din 26 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 11 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Simion împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral, în partea pretenției cu privire la încasarea despăgubirilor morale, după cum urmează:

Se încasează din contul bugetului de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Tatiane Simion – 60 000 (șaizeci mii) lei, cu titlu de despăgubiri morale.

În rest, decizia din 26 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 11 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Viorica Puica

Judecători

Boris Talpă

Ion Malanciuc

Aliona Donos

Ghenadie Eremciuc